

การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5

A Study of the Good Governance Administration of the School Administrators
Based on the Teachers' Opinions in the Schools under Ubon Ratchathani
Primary Education Service Area Office 5

ฐานิสรา กาบบัวศรี¹ ธิดารัตน์ จันทะหิน² และสุวิมล โพธิ์กลิ่น²
Thanisara Kabbuasri Thidarat Chanthahin and Suwimon Phoglin

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี¹
Educational Administration, Faculty of Education,
Ubon Ratchathani University¹
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี²
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University²
Email: thanisara.kimmiizz@gmail.com

Received: April 22, 2021; Revised: July 5, 2021; Accepted: July 9, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวนครู 326 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบ เอฟ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. การเปรียบเทียบการศึกษพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับวุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรศึกษาระเบียบแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องชัดเจนอย่างมีระบบและเป็นบรรทัดฐานเดียวกันอย่างเสมอภาคกับทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรับรู้การใช้งบประมาณ สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม มอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร จัดสรรทรัพยากร และ วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริหารงาน หลักธรรมาภิบาล ความคิดเห็นของครู

Abstract

The objectives of this research were to 1) study behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5, 2) compare the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5, 3) study guidance suggestion for developing the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5. The samples used in this research were 326 participants: teachers and academic staff in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5. The research instrument was a five-rating scale questionnaire asking for the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and one-way ANOVA.

The research findings were found as follows.

1. The study of the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 in the overall was at a moderate level.

2. The findings of the comparison of the study of the behaviors of the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 classified by genders, education levels, working experiences showed that in the overall and in each aspect, the behaviors of the good governance administration of the school administrators were not different, but the behaviors of the good governance administration of the school administrators classified by the schools' sizes in the overall were different with the statistical significance at the level of .05.

3. The findings of the study of the guidance suggestion for developing the good governance administration of the school administrators based on the teachers' opinions in the schools under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 5 showed that the school administrators should study implementation rules to understand the implementation correctly, clearly, systematically, identically, and equally for all sections, give stakeholders opportunities to know the use of the budgets, create participatory atmosphere, put the right man on the right job, allocate resources and equipment valuably.

Keywords: Administrative behavior, Good Governance Principles, Teachers' Opinions

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้บรรจุแผนดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติเป็นจุดเน้นด้านการศึกษาโดยยึดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้านเป็นหลักในการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม และนโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาตามที่นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 โดยได้กำหนดนโยบายไว้ 11 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 19 ที่ระบุให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินดำเนินการ ให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ ในนโยบายที่ 10 การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูปประเทศโดยมีกลไกการบริหารงานอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ 5 นโยบายคือ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง พัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และนโยบายเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ จุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการที่ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและทุกโครงการของกระทรวงศึกษาธิการต้องยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นความโปร่งใสและเป็นองค์กรที่ต่อต้านทุจริตปราศจากคอร์รัปชัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรหลักที่สำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการปฏิรูปการศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้โรงเรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลจะต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการยังต้องมีความจำเป็นมากขึ้น (ธีระรุญเจริญ, 2548) ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา มุ่งให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับมีการบริหารราชการและบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจการภาครัฐ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า ได้กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในกลยุทธ์ที่ 5 สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 6 อำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการบริหารจัดการและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามนโยบายที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 คือ องค์กรคุณภาพยึดหลักธรรมาภิบาล น้อมนำหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืน โดยดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการ จัดทำระบบสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับแนวปฏิบัติประจำปี ตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาและส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาใดก็ตาม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่โปร่งใสในการทำงานตรวจสอบไม่ได้ ขาดความยุติธรรม ย่อมส่งผลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่มีความศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาลดลง อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 งานและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ และการปฏิบัติงานของในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ผู้บริหารที่นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ยังต้องมีหลักการบริหารงานซึ่งเป็นหลักคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องยึดถือในการบริหารงานบริหารองค์กรและบริหารบุคลากร ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลัก ธรรมาภิบาลในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

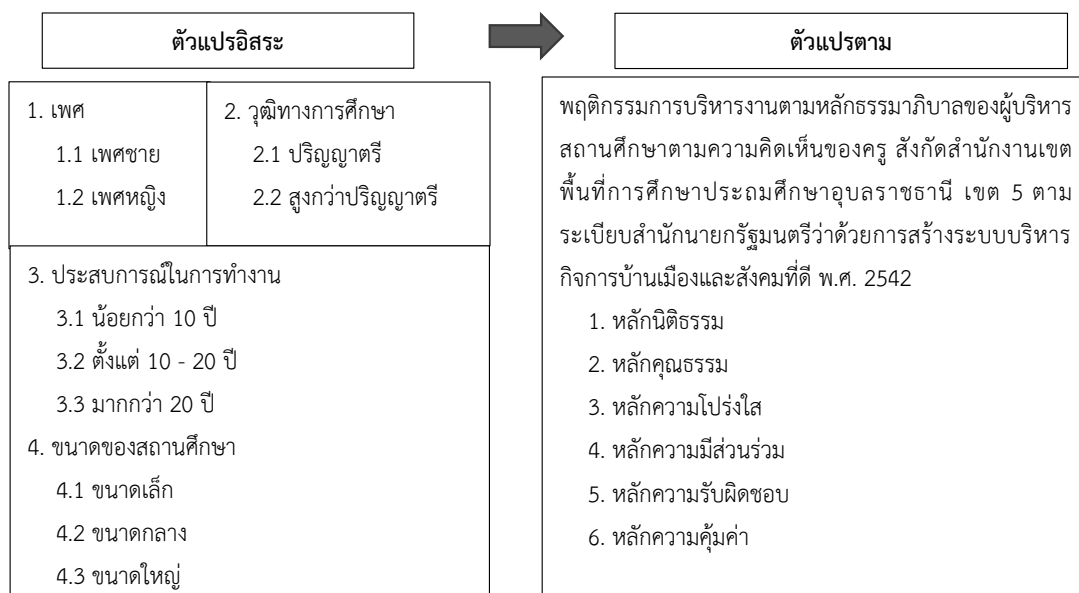
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวนทั้งสิ้น 254 โรงเรียน จำนวนครู 2,766 คน ตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยดำเนินการกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ซึ่งจำนวนประชากร

ทั้งหมดเป็นหลักพันใช้ตัวอย่าง 10 -15% (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างใช้โรงเรียนเป็นหน่วย โดยใช้เกณฑ์ 10% ของจำนวนประชากรทั้งหมด จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก 12 โรงเรียน จำนวนครู 92 คน ขนาดกลาง 13 โรงเรียน จำนวนครู 195 คน และขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน จำนวน 39 รวมทั้งสิ้น 26 โรงเรียน จำนวนครู 326 คน ผู้วิจัยได้ส่งเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .97 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย จากนั้นนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา โดยใช้ t-test และ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) เมื่อพบความแตกต่างนำมาเปรียบเทียบกรณีรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' สุดท้ายวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบการพรรณนา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม

ข้อที่	ความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	ด้านหลักนิติธรรม	3.67	.82	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม	3.30	.74	ปานกลาง
3	ด้านหลักความโปร่งใส	3.30	.82	ปานกลาง
4	ด้านหลักความมีส่วนร่วม	3.63	.83	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.57	.89	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	3.54	.87	มาก
รวม		3.50	.74	ปานกลาง

1. การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องแนวคิดของพรหมเมศร์ คำผาบ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการเข้าอบรมพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติที่ครบในการดำรงตำแหน่งและบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานที่มีความชัดเจนมีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา และผู้บริหารมีการลงโทษทางวินัยครูที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ สร้างความตระหนักแก่ครู และบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ทุกกระทรวงทบวงกรมและส่วนราชการถือปฏิบัติเพราะเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักความโปร่งใส

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ครูที่มีเพศระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าทั้งภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และเนื่องด้วยครูที่ปฏิบัติงานมีสภาพเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีเจตคติที่ต่างกัน ทำให้ครูต่างรับรู้พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยวิธีการของ Scheffe'

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ พฤติกรรมกรรมการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหาร	ขนาดของ สถานศึกษา	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ด้านหลักนิติธรรม	ขนาดเล็ก	-	-.43*	-.92*
	ขนาดกลาง	-	-	-.49*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักคุณธรรม	ขนาดเล็ก	-	-.19	-.63*
	ขนาดกลาง	-	-	-.45*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักความโปร่งใส	ขนาดเล็ก	-	-.32*	-.70*
	ขนาดกลาง	-	-	-.38*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ขนาดเล็ก	-	-.32*	-.83*
	ขนาดกลาง	-	-	-.51*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักความรับผิดชอบ	ขนาดเล็ก	-	-.41*	-1.01*
	ขนาดกลาง	-	-	-.59*
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านหลักความคุ้มค่า	ขนาดเล็ก	-	-.42*	-.78*
	ขนาดกลาง	-	-	-.35
	ขนาดใหญ่	-	-	-
โดยภาพรวม	ขนาดเล็ก	-	-.35*	-.81*
	ขนาดกลาง	-	-	-.46*
	ขนาดใหญ่	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางเมื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นครูผู้สอนในขนาดของสถานศึกษาต่างกันต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า โดยภาพรวม คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษานานกลาง สถานศึกษานานกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษานานกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารงานขนาดสถานศึกษาที่ต่างกัน มีรูปแบบการบริหารงานโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานมาน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของทฤษฎีการบริหารงาน คุณลักษณะของภาวะผู้นำ บุคลิกภาพและพฤติกรรมเฉพาะบุคคลที่มีความแตกต่างกันและการปฏิบัติต่อครูไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ครูต่างตัดสินใจและรับรู้พฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่แตกต่างกันตามลักษณะแต่ละบุคคล

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า

3.1 ด้านหลักนิติธรรม แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาระเบียบแนวทางในการปฏิบัติ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องให้ชัดเจนอย่างมีระบบและเป็นบรรทัดฐานเดียวกันอย่างเสมอภาคกับทุกฝ่าย ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมมิกา อ่อนธานี กล่าวไว้ว่าการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานศึกษาอันเป็นที่ยอมรับของบุคลากรและทุกคนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

3.2 ด้านหลักคุณธรรม แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดและให้โอกาสรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง วางตนให้สมกับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องดีงาม มีความเมตตาต่อบุคลากร ลดการเลือกปฏิบัติไม่ใช้อารมณ์และความคิดเห็นส่วนตัวในการตัดสินใจการทำงานของบุคลากรและให้ความเสมอภาคกับทุกฝ่าย ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับอัมพร อารักษ์ (2561) กล่าวไว้ว่า จริยธรรมนั้นเป็นหลักเดียวกันกับหลักคุณธรรม จริยธรรมจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการโดยเป็นหลักควบคุมในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความถูกต้องเหมาะสม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ ใช้งบประมาณถูกประเภทของเงินตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่กำหนด สามารถตรวจสอบได้ พิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรให้เป็นไปอย่างยุติธรรมไม่เอื้อเอียงคนของตน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภูมิ สมศรี (2560) กล่าวไว้ว่า ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณ ประจำปี กำหนดภารกิจให้มีความเหมาะสมกับงบประมาณ และใช้ให้เกิดประโยชน์ กำหนดแนวทางในการตรวจสอบ/รายงานผลการดำเนินงานการใช้งบประมาณจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรให้เป็นไปอย่างยุติธรรมและมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้

3.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร บริหารจัดการงานให้ถูกต้องถูกคนถูกงานซึ่ง ถิวิไลติ บุรีกุล (2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกลไกส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล และจัดเป็นรากฐานในกระบวนการที่ทำให้เกิดความโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วมในการทำงานของทุกฝ่ายทำให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีความชอบธรรมลดความขัดแย้งในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบต่องาน และผลจากการบริหารงานในข้อผิดพลาดของตนไม่ผลักภาระให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับแทน มีความสอดคล้องกับอิทธิพล บุญเดช (2555) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากรได้ช่วยกันรับผิดชอบและมอบงานให้ตามความรู้ความสามารถความถนัด และประสบการณ์ในการทำงาน

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากร มีการวางแผนการใช้งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า บูรณาการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมมิกา อ่อนธานี (2559) กล่าวว่าไว้ว่า จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษา สร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีความรอบคอบในการจัดสรรทรัพยากรบูรณาการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ของชุมชนมาสนับสนุนในการจัดการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการศึกษาพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ ระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า 1) ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาระเบียบแนวทางในการปฏิบัติข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องให้ชัดเจนอย่างมีระบบ และเป็นบรรทัดฐานเดียวกันอย่างเสมอภาคกับทุกฝ่าย 2) ด้านหลักคุณธรรม สถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ลดการเลือกปฏิบัติไม่ใช้อารมณ์และความคิดเห็นส่วนตัวในการตัดสินใจการทำงานของบุคลากรและให้ความเสมอภาคกับทุกฝ่าย 3) ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ ใช้งบประมาณถูกประเภทของเงินตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่กำหนด สามารถตรวจสอบได้ 4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ ความสามารถของบุคลากร บริหารจัดการงานให้ถูกต้องถูกคนถูกงาน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบต่องานและผลจากการบริหารงานในข้อผิดพลาดของตนไม่ผลักภาระให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับแทน 6) ด้านหลักความคุ้มค่า แนวทางในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากร มีการวางแผนการใช้งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า บูรณาการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น และความเคารพการตัดสินใจของบุคลากรที่เห็นแตกต่าง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร มอบหมายภาระงานให้ตรงตามความสามารถ และมีความเสมอภาคกับบุคลากรทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ และบริหารงานยึดหลักธรรมาภิบาลแบบกัลยาณมิตร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ควรนำผลการวิจัยนี้ไปทำการพัฒนาปรับปรุงการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารงาน และลักษณะนิสัยของตนให้เป็นการบริหารแบบกัลยาณมิตร โดยพิจารณารายด้าน และรายชื่อที่มีคะแนนระดับปฏิบัติ น้อย เช่น การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลจากแนวคิดสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับทางการนำหลักธรรมาภิบาลจากแนวคิดสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนา อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดร.ถาวร คูณิรัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สุริยัน พรหมจำปา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหล่มหนองเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 และ ดร.ณัฐหทัย กอල් ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ได้กรุณาเสนอแนะและปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ตลอดจนคณาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้แนวทางในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติภูมิ สมศรี. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2560.
- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563–2565. อุบลราชธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2563.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวง. แนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551.
- . นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2562.
- ชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ. การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- ถวิลวดี บุรีกุล. หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2561.
- ธีระ รุญเจริญ. สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2548.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2560.

- เปรมมิกา อ่อนธานี. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559.
- พรหมเมศวร์ คำผาบ. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2550.
- อัมพร ชำรงลักษณ์. หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2561.
- อิทธิพล บุญเดช. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.